

Flora en fauna quickscan Anjerstraat te Ridderkerk

Rapportnr.
Auteur
Opdrachtgever
Contactpersoon
Datum uitgave

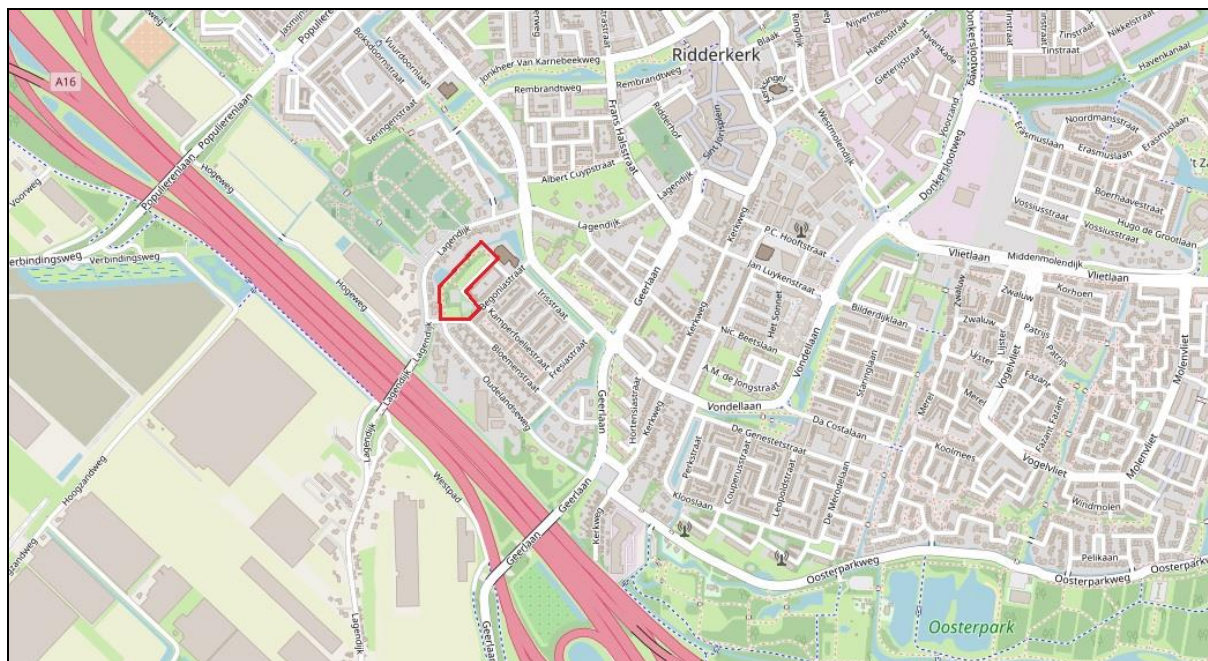
2018-N32
Sander D. Elzerman
Wissing B.V.
Mevr. D. Best
14 november 2018

Flora en fauna quickscan Anjerstraat te Ridderkerk

Aanleiding

Er zijn plannen voor de bouw van een woonzorgcomplex in de gemeente Ridderkerk, provincie Zuid-Holland. Het gebouw is gesitueerd op het terrein aan de Anjerstraat/Bloemenstraat (Figuur 1). Voorheen stonden hier twee wijkgebouwen. Deze zijn in 2016 gesloopt (Elzerman, 2016). Sindsdien liggen deze bouwvlakken braak. Het (noord)oostelijke deel van het plangebied is park. Om de bouw mogelijk te maken is een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk. In dit kader zijn de (mogelijkheden voor) beschermde soorten in kaart gebracht.

Figuur 1. De ligging van het plangebied in Ridderkerk is aangegeven met een rood kader.

Op basis van deze flora en fauna quickscan zijn de beschermde soorten van de Wet natuurbescherming in beeld gebracht. Hierbij is de geschiktheid van het plangebied voor beschermde soorten geïnterviewd. De resultaten kunnen aanleiding geven voor soortgericht vervolgonderzoek en/of het treffen van beschermingsmaatregelen. In sommige gevallen is een ontheffing op de Wet natuurbescherming noodzakelijk voor de voorgenomen ontwikkeling.

Methodiek

De quickscan richt zich op de beschermde soorten van de Wet natuurbescherming (Wnb) die sinds 1 januari 2017 van kracht is. Het gaat hierbij met name om de soorten van de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn (art. 3.1 en 3.5). De aanwezigheid van deze soorten kan leiden tot een ontheffingsaanvraag. De soorten, die op basis van art. 3.10 van de Wnb beschermd worden, vallen ook binnen de quickscan. Voor deze soorten is op basis van provinciale vrijstellingsbesluiten in veel gevallen geen ontheffing vereist, maar dient wel zorgvuldig gehandeld te worden.

In veel gevallen kan op basis van de quickscan de aanwezigheid van beschermde flora en fauna worden vastgesteld of uitgesloten. Het kan echter mogelijk zijn dat vervolgonderzoek nodig is om het voorkomen van een beschermd soort te kunnen bepalen.

Het plangebied ligt op grote afstand van de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden en het NatuurNetwerk Nederland (voormalige Ecologische Hoofdstructuur). De inrichting van het plangebied gaat niet wezenlijk veranderen. Effecten op beschermde natuurgebieden kunnen daarmee worden uitgesloten. Het hoofdstuk gebiedsbescherming van de Wnb (Art. 2.1-2.11) wordt verder buiten beschouwing gelaten. De bomen in het plangebied staan binnen de bebouwde kom en vallen

daardoor buiten de reikwijdte van beschermde houtopstanden (voormalige Boswet) van de Wnb (Art.4.1-4.7).

De flora en fauna quickscan bestaat uit een bureauonderzoek aangevuld met een veldbezoek. Op basis van de beschikbare gegevens uit openbare bronnen met natuurgegevens en (online) verspreidingsatlassen (o.a. FLORON, 2018; Broekhuizen *et al.*, 2016; SOVON, 2002) is een beeld verkregen van het voorkomen van beschermde soorten in de omgeving. Dit is verfijnd met de gegevens van de Natuurwaardenkaart van de BAR-organisatie (Elzerman, 2015 *met aanvullingen 2016-2017*). De Natuurwaardenkaart vormt een database waarin alle bekende locaties van beschermde soorten vermeld staan. De drie gemeenten zijn niet vlakdekkend geïnventariseerd, maar het geeft wel inzicht in de aandachtslocaties.

Vervolgens is het plangebied geïnventariseerd op de aanwezigheid van beschermde en kenmerkende soorten. Het (potentiële) voorkomen van een beschermde plant of dier wordt hierbij zoveel mogelijk in kaart gebracht. Het veldbezoek is uitgevoerd op 15 augustus 2018. De weersomstandigheden waren voldoende gunstig om een beeld te krijgen van de situatie (bewolgingsgraad 7/8, 20°C en 3Bft. Zuidwest).

Wet- en regelgeving

Dit onderzoek richt zich op de beschermde soorten uit de Wet natuurbescherming. Deze wet heeft per 1 januari 2017 de Flora- en faunawet, Boswet en Natuurbeschermingswet 1998 vervangen. Hieronder is een overzicht gegeven van de Zorgplicht en verbodsbepalingen in de nieuwe wet.

De Wnb verschilt van de oude wetten in de formulering van de Algemene Zorgplicht en de verbodsbepalingen. Daarnaast verschilt de lijst van beschermde soorten dieren en planten van de Flora- en faunawet.

Algemene Zorgplicht (Art. 1.11)

In beginsel zijn alle in Nederland in het wild levende dieren en planten beschermd. De bescherming wordt vormgegeven door verbodsbepalingen en een algemene Zorgplicht. De Wnb richt zich op de bescherming van soorten en gebieden. Echter, de intrinsieke waarde van elk individueel dier en plant wordt wel erkend. Mensen mogen hier dus niet onzorgvuldig mee omgaan. Vanuit deze gedachte is de Zorgplicht opgesteld:

- *Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.*
- *De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:*
 - *dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,*
 - *indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of*
 - *voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.*

De Zorgplicht is een algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt.

Verbodsbepalingen Soortenbescherming (Art. 3.1 t/m 3.10)

De bescherming van planten en dieren is gebaseerd op het 'Nee, tenzij'-principe. Dit wil zeggen, dat in principe werkzaamheden of ruimtelijke ontwikkelingen geen negatief effect mogen hebben op beschermde flora en fauna, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan.

Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen reguliere werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkelingen. Wanneer de activiteiten geen negatief effect hebben op de flora en fauna dan is geen ontheffing nodig. In veel gevallen is dat echter moeilijk vooraf te bepalen. Daarom wordt vaak vooraf het voorkomen van beschermde soorten in kaart gebracht door een ecologisch adviseur. Hiermee wordt

niet alleen de aanwezigheid van een soort binnen het plangebied bepaald, maar ook het gebiedsgebruik en daarmee het effect van de activiteiten.

In de Wnb zijn de verbodsbepalingen gekoppeld aan de verschillende beschermde soorten vanuit de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en internationale verdragen. De verbodsbepalingen, die in het kader van een flora en fauna quickscan van belang zijn, worden besproken in Artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb:

Artikel	Verbodsbepalingen
3.1	Het is verboden opzettelijk in het wild levende vogels te doden, te vangen en te verstoren. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, beschadigen, weg te nemen, rapen en onder zicht te hebben. <i>(Soorten genoemd in de Vogelrichtlijn)</i>
3.5	Het is verboden in het wild levende dieren in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden, te vangen, te verstoren. Het is verboden eieren van dieren opzettelijk te vernielen of te rapen. Het is verboden de voortplantingsplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen. Het is verboden planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen. <i>(Soorten genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn)</i>
3.10	Het is verboden in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers opzettelijk te doden, te vangen, de vaste verblijf- en rustplaatsen te beschadigen of te vernielen. Het is verboden vaatplanten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen, of te vernielen. <i>(Aangewezen soorten in de bijlage, onderdeel A & B van de Wet natuurbescherming)</i>

De Wnb deelt beschermde flora en fauna in drie groepen in:

- Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels (Vogelrichtlijn).
- Alle internationaal beschermde flora en fauna (die genoemd zijn in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn).
- Alle nationaal beschermde flora en fauna (die genoemd zijn in Bijlage A & B van Wnb).
- Bij de laatste twee punten gaat het om de bescherming van verschillende inheemse soorten vogels, zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers, sporenplanten en vaatplanten in Nederland.

De drie gedefinieerde groepen hebben hetzelfde beschermingsniveau in de Wnb. Het is noodzakelijk om voor alle ruimtelijke ontwikkelingen en werkzaamheden een ontheffing aan te vragen indien beschermde flora en/of fauna in het plangebied aangetroffen of aangetoond is.

Vogels

Alle in Nederland voorkomende vogelsoorten worden in beginsel gelijkwaardig beschermd. Het is in het algemeen verboden om vogels te doden, te verontrusten, hun nesten en vaste rust- en verblijfplaatsen te verstoren. In de praktijk gaat het met name om werkzaamheden gedurende het broedseizoen. Buiten het broedseizoen zullen veel activiteiten minder problemen geven voor de meeste vogelsoorten. Uitzondering hierop vormt een selectie aan vogelsoorten die jaarronde bescherming genieten (Ministerie van LNV, 2009). De nesten van deze soorten mogen ook buiten het broedseizoen niet verstoord worden. De jaarrond beschermde vogelsoorten zijn ingedeeld in vijf categorieën. Voor de soorten uit de vijfde categorie geldt alleen onder specifieke omstandigheden een ontheffingsplicht. Deze lijst is samengesteld onder de voormalige Flora- en faunawet, maar blijft (voorlopig) van toepassing binnen de huidige natuurwetgeving.

Voortplantings-, vaste rust- en verblijfplaatsen dieren

Naast de dieren zelf worden ook hun voortplantings-, vaste rust- en verblijfplaatsen beschermd. Onder een voortplantingsplaats wordt niet alleen een nest van een vogel of kolonieverblijf voor vleermuizen verstaan, maar ook de functionele omgeving. Sommige faunasoorten zijn zeer kritisch wat betreft hun foerageerplek of slaapplek. Zij stellen specifieke eisen aan het leefmilieu en kunnen ook moeilijk

overschakelen op een veranderde situatie. Indien werkzaamheden invloed hebben op vaste rust- en verblijfplaatsen dient een ontheffing te worden aangevraagd.

Vrijstellingsregeling van de verboden

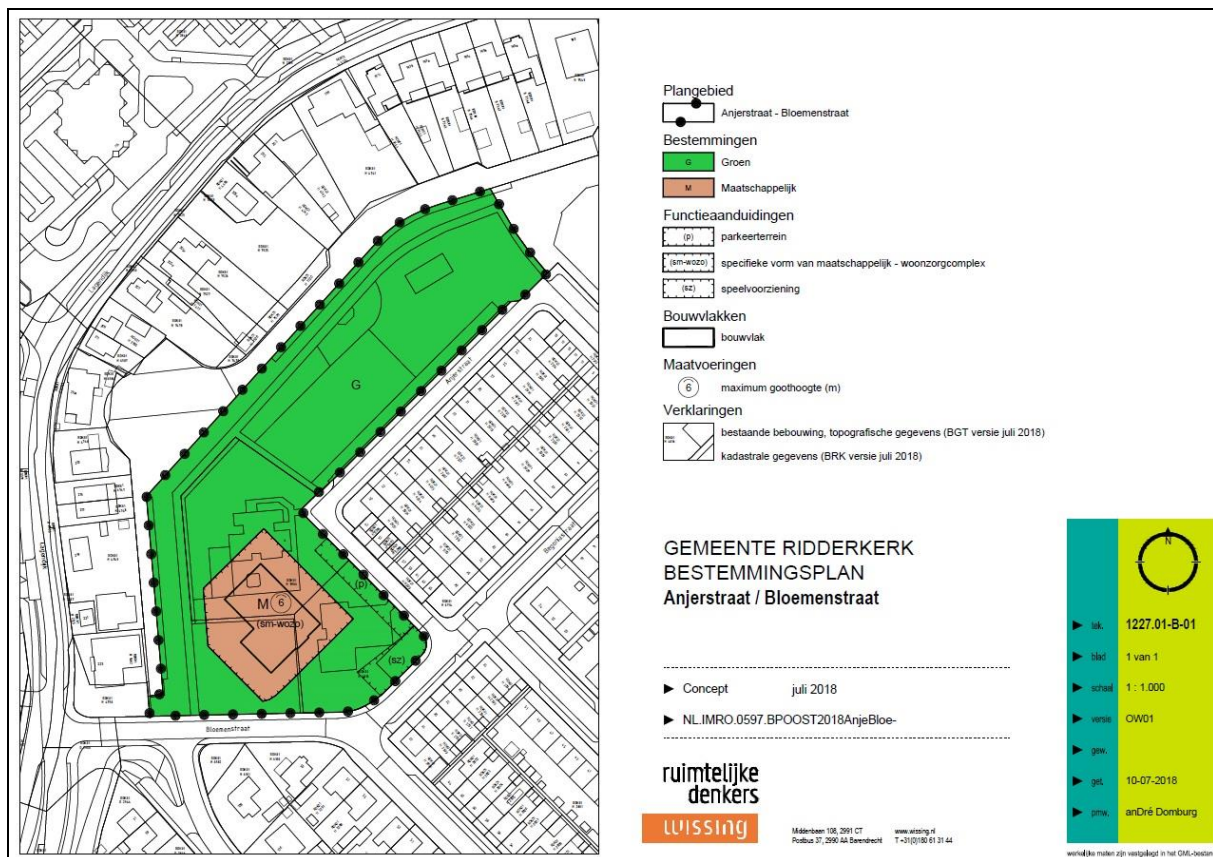
Voor internationaal en nationaal beschermde soorten geldt in sommige gevallen een algemene vrijstelling voor werkzaamheden. Iedere provincie heeft apart bepaald welke flora en fauna valt onder deze vrijstellingsregeling (Provinciale Staten van Zuid-Holland, 2016). De vrijstelling geldt voor de volgende werkzaamheden:

- De ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- Bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- Bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- Bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied.

Vallen de activiteiten onder één van deze noemers dan is de vrijstellingsregeling van de verbodsbepalingen van de Wnb van toepassing. Als geen sprake is van dit type werkzaamheden dan is toch een ontheffingsaanvraag nodig. De algemene Zorgplicht blijft in alle gevallen wel van kracht.

Resultaten

Het plangebied is beschreven aan de hand van de landschappelijke en ecologische kenmerken. Hierbij gaat het specifiek om het geplande bouwvlak. Vervolgens worden de aangetroffen en, indien van toepassing, de te verwachten soorten behandeld.

Figuur 2. Concept bestemmingsplankaart van het groengebied aan de Anjerstraat en Bloemenstraat met projectie van de geplande nieuwbouw (Wissing, juli 2018).

Beschrijving plangebied

Het plangebied aan Anjerstraat en Bloemenstraat ligt in de Wijk Oost te Ridderkerk (Figuur 1). Het vormt een klein stadspark met recreatievoorzieningen in de vorm van een voetbalveld en speeltoestellen. Voorheen waren in het zuidwestelijke deel van het plangebied twee wijkgebouwen, maar die zijn in 2016 verwijderd (Elzerman, 2016). Sindsdien liggen deze locaties braak. Het gehele plangebied is vrij toegankelijk en wordt gebruikt door buurtbewoners om de hond uit te laten, te wandelen of door kinderen die op de speeltoestellen spelen.

Figuur 3. Overzicht van het braakliggende terrein op de plek waar voorheen het westelijke gebouw stond.

Figuur 4. Overzicht van het zuidelijke deel van het plangebied vanaf de Bloemenstraat.

Op de plek, waar de nieuwbouw gepland is (Figuur 2), ligt een deel van het terrein braak (Figuur 3). Rondom het voormalige bouwvlak is een bosplantsoen aanwezig. Aan de zuidrand langs de Bloemenstraat ligt een grasveld (Figuur 4) en in de zuidoosthoek van het plangebied staan enkele speeltoestellen. Ten noorden van de voormalige bouwvlakken is het parkgedeelte al jaren hetzelfde ingericht. Hier liggen een voetbalveld en gazon met speeltoestel (Figuur 5). Langs de westrand van het park loopt een verhard wandelpad geflankeerd door grote abelen *Populus alba ssp.* (Figuur 6). Langs de Anjerstraat staat een bomenrij met struiken als onderbegroeiing. In het plangebied zelf is geen water aanwezig, maar het grenst wel aan een brede watergang ten westen van het park.

Figuur 5. Het voetbalveld en speeltoestel in het noordelijke deel van het park.

Figuur 6. Het wandelpad langs westrand van het park met rechts in beeld een brede watergang en links het speeltoestel bij het voetbalveld.

Aangetroffen (beschermde) soorten

Vogels – jaarrond beschermde soorten

Het veldbezoek is uitgevoerd in een periode dat het broedseizoen voor de meeste soorten ten einde liep. Om een indruk te krijgen van de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten is gekeken naar bekende vindplaatsen in de omgeving. Op basis van de Natuurwaardenkaart van de BAR-gemeenten bleken broedgevallen van Sperwer *Accipiter nisus*, Kerkuil *Tyto alba*, Huismus *Passer domesticus* en Gierzwaluw *Apus apus* bekend (Elzerman, 2015).

Huisumus en Gierzwaluw broeden in de naastgelegen woonwijk. Beide soorten zijn afhankelijk van gebouwen voor nestgelegenheid. Ook de Kerkuil broedt overigens in gebouwen, zoals grote schuren of zolders van boerderijen (SOVON, 2002). Binnen het plangebied is geen bebouwing aanwezig, waardoor een nest van deze soorten kan worden uitgesloten. De bomen in het park zijn gecontroleerd op nesten. Er zijn geen nesten van jaarrond beschermde vogels aangetroffen. Op het deel waar de nieuwbouw gepland is staat bosplantsoen met diverse grote bomen. Door het bosplantsoen lopen diverse kleine padjes. Hier wordt ook regelmatig gespeeld. Dit leidt tot te veel verstoring voor een broedgeval van een roofvogel of uil. Sperwers kunnen medegebruik door recreanten in bepaalde mate tolereren en broeden dan ook veelvuldig in stadsparken (De Baerdemaeker, 2004). Het bosplantsoen is echter te klein om voldoende dekking te geven aan een nestplaats van de Sperwer.

Voor de overige roofvogels en uilen, die in bomen broeden, is te weinig dekking. De boomsoorten zijn ongeschikt voor een aantal soorten en/of het gebiedsgebruik van het park zorgt voor te veel verstoring.

Vogels – categorie 5

Tijdens het veldbezoek zijn onder andere Koolmees *Parus major* en Ekster *Pica pica* waargenomen. Samen met Pimpelmees *Cyanistes caeruleus* en Grote bonte specht *Dendrocopos major* kunnen deze soorten tot broeden komen in de bomen van het park. Deze soorten zijn opgenomen in categorie 5 van de jaarrond beschermde vogelsoorten. De nesten van vogels uit deze categorie zijn alleen onder zwaarwegende ecologische redenen jaarrond beschermd. In dit geval heeft de ruimtelijke ontwikkeling slechts een beperkt effect op de inrichting van het park. Er blijven voldoende nestbomen beschikbaar in het park en de omgeving.

Vogels – overige soorten

Naast de selectie aan jaarrond beschermde soorten zijn alle inheemse vogels in Nederland beschermd gedurende de broedtijd. Tijdens het veldbezoek zijn enkele stadsvogels waargenomen. Het betroffen Houtduif *Columba palumbus*, Merel *Turdus merula*, Winterkoning *Troglodytes troglodytes*, Heggenmus *Prunella modularis* en Tjiftjaf *Phylloscopus collybita*. Deze zangvogels kunnen allen in de aanwezige struiken en bomen tot broeden komen. De waargenomen soorten vormen niet een uitputtende lijst van potentiële broedvogels in het plangebied, maar wijzen wel op het belang van een zorgvuldige planning voor het verwijderen van bomen en andere beplanting.

Zoogdieren

De meeste strikt beschermde zoogdieren van de Europese Habitatrichtlijn kunnen op basis van hun biotoopvoorkeur worden uitgesloten. Binnen de bebouwde kom vinden weinig soorten zoogdieren geschikt leefgebied. Op voorhand moest op basis van de verspreiding vooral rekening gehouden worden met vleermuizen (Broekhuizen *et al.*, 2016). Andere Habitatrichtlijn-soorten zijn in de directe omgeving van het plangebied niet vastgesteld (Elzerman, 2015).

In Ridderkerk komen diverse vleermuissoorten voor, waarvan Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii* en Laatvlieger *Eptesicus serotinus* de meeste algemene zijn. Niet alleen de dieren zelf, maar ook enkele gebiedsfuncties zijn strikt beschermd door de Wet natuurbescherming. Het gaat hierbij om verblijfplaatsen, vaste vliegroutes en essentiële foeragegebieden.

Afhankelijk van de tijd van het jaar en de soort maken vleermuizen gebruik van gebouwen en bomen als verblijfplaatsen (Limpens *et al.*, 1997). De bomen op de locatie waar de nieuwbouw gepland is, zijn allen ongeschikt voor een verblijfplaats. Geschikte holtes ontbreken en/of de takkenstructuur blokkeert vrije aanvliegmogelijkheden voor vleermuizen. De bomen in het noordelijke deel van het park zijn niet stuk voor stuk onderzocht, omdat deze behouden blijven. Het is niet uitgesloten dat de grote bomen langs het westelijke wandelpad potentiële verblijfplaatsen bevatten. Er is geen bebouwing aanwezig binnen het plangebied, dus verblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten kunnen worden uitgesloten.

In de naastgelegen woonwijk verblijven wel vleermuizen (Elzerman, 2015). Een deel van deze vleermuizen zal het park gebruiken om te jagen op insecten. Het park is nu geheel onverlicht. Dit maakt het erg aantrekkelijk voor vleermuizen. Er zijn meer groenstructuren in de omgeving aanwezig, zoals de begraafplaats Vredenhof aan de Lagendijk en de tuinen rondom de vrijstaande woningen aan de Oudelandseweg. De nieuwbouw ontnemt een deel van de foerageermogelijkheden, maar het effect is beperkt. De alternatieve jachtgebieden in de omgeving kunnen dit verlies opvangen. Bovendien was voorheen op de plek van geplande nieuwbouw ook al bebouwing aanwezig. In dat opzicht verschilt de toekomstige inrichting niet ten opzichte van de situatie van vóór 2016. Vleermuizen gebruiken soms vaste vliegroutes om zich te verplaatsen van verblijfplaats naar foerageergebied. Opgaande landschapselementen, zoals bomenrijen of gebouwen, en rechte lijnige structuren, zoals watergangen of dijken, kunnen hierbij een begeleidende functie hebben (Limpens *et al.*, 1989). Binnen het plangebied vormt de bomenlaan langs het wandelpad aan de west- en noordrand van het park een dergelijke lijnvormige structuur. Samen met het water en de achtertuinen van de Lagendijk vormt het een lijnvormige structuur vanaf de Bloemenstraat naar de Burgemeester de Zeeuwstraat. Het vormt echter zelf ook al een interessant foerageergebied voor vleermuizen. Vermoedelijk gebruiken deze dieren deze bomenlaan meer om te foerageren dan als verbindingzone. Voor de bouw van het woonzorgcomplex is dit echter niet erg van belang. De bomenlaan blijft in tact bij de nieuwbouw. De negatieve effecten van de nieuwbouw op het gebiedsgebruik door vleermuizen zijn dus beperkt. Wanneer bij de nieuwbouw vleermuisvriendelijke verlichting wordt toegepast dan wordt dit effect nog verder vermindert.

Overige zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn geen (sporen van) zoogdieren waargenomen. Het park is geschikt als foerageergebied voor soorten als Egel *Erinaceus europaeus* en diverse muizensoorten (Broekhuizen *et al.*, 2016). Onder de struiken kunnen deze dieren een verblijfplaats hebben. Deze zoogdieren vallen onder de bescherming van Art. 3.10 'Nationaal beschermde soorten'. Ze zijn opgenomen op de vrijstellingslijst van de provincie Zuid-Holland (Provinciale Staten van Zuid-Holland, 2016). Dit betekent dat wanneer de ruimtelijke ontwikkeling geen negatief effect heeft op de staat van instandhouding van de soort alleen de Zorgplicht in acht genomen dient te worden. De ruimtelijke ontwikkeling in het plangebied heeft geen negatief effect op de staat van de instandhouding van de zoogdieren, vanwege de beperkte omvang van het gebied. Hier kan slechts een klein aantal dieren leven. Als in de nieuwe situatie rondom het gebouw struiken worden geplant dan blijft het terrein op de lange termijn ook geschikt. De Zorgplicht ten aanzien van deze zoogdieren blijft onverminderd van kracht.

Figuur 7. De bomenlaan langs het wandelpad vormt een aantrekkelijke foerageerplek voor vleermuizen.

Figuur 8. Veld vol Perzikkruid.

Vaatplanten

Het park is grotendeels ingericht met gecultiveerde planten. De diversiteit aan soorten is laag. Belangrijke structuren zijn de bomenrijen, struiken langs het voetbalveld bij de Anjerstraat en het bosplantsoen rondom de voormalige bebouwing. Verder bestaat het park vooral uit grasvelden. Het park heeft een gebruiksfunctie voor de buurt en wordt ook als dusdanig beheerd. Het gras wordt regelmatig gemaaid, bomen en struiken worden periodiek gesnoeid.

Op de plekken van de voormalige gebouwen heeft geen onderhoud plaatsgevonden. Op dit zanderige terrein hebben zich in de loop der tijd ruigtekruiden spontaan gevestigd. Perzikkruid *Persicaria maculosa* vormt een dominante soort (Figuur 8), maar ook Wilgenroosje *Chamerion angustifolium*, Rode klaver *Trifolium pratense*, teunisbloem *Oenothera spec.* en diverse grassen zijn hier gevonden. Op de beschaduwde plekken groeiden onder andere Grote brandnetel *Urtica dioica* en Gewone smeewortel *Symphytum officinale*. Dit zijn algemeen voorkomende ruigtekruiden die goed gedijen onder voedselrijke omstandigheden en zich vestigen op verstoorde gronden (FLORON, 2018). Het bosplantsoen bestaat onder andere uit Noorse esdoorn *Acer platanoides*, Spaanse aak *Acer campestre*, Zwarte els *Alnus glutinosa*, berk *Betula spec.*, Gewone vlier *Sambucus nigra* en Sneeuwbes *Symphoricarpos albus*.

Beschermde planten zijn op basis van de aangetroffen soorten, het intensieve onderhoud en het gebiedsgebruik niet te verwachten binnen het plangebied.

Figuur 9. Het braakliggende terrein trok veel insecten aan, zoals dit Bruin blauwtje.

Figuur 10. Deze Houtpantserjuffer werd als één van de libellen waargenomen in het park.

Overige soorten

De watergang langs de westrand van het plangebied wordt niet aangetast door de ruimtelijke ontwikkeling. De waterkant is afgezet met houten beschoeiing. Hierdoor kunnen amfibieën moeilijk de kant op komen, maar het is niet geheel uitgesloten dat amfibieën vanuit de sloot het bouwterrein kunnen komen. Strikt beschermde soorten kunnen op basis van hun verspreiding en gebrek aan geschikt leefgebied worden uitgesloten (Creemers & van Delft, 2009), maar algemeen voorkomende soorten niet. Het gaat bijvoorbeeld om Bruine kikker *Rana temporaria* en Gewone pad *Bufo bufo*. Deze soorten zijn opgenomen op de provinciale vrijstellingslijst van Art. 3.10 (Provinciale Staten van Zuid-Holland, 2016). Bij werkzaamheden in het plangebied moet hiermee rekening gehouden worden door zorgvuldig te handelen. Overigens kan de Rugstreeppad *Epidalea calamita*, die vanwege zijn opportunistische gedrag op bouwterreinen kan verschijnen, worden uitgesloten. Het biotoop in het plangebied en de wijde omtrek is ongeschikt voor deze Habitatrichtlijn-soort en op het eiland IJsselmonde is het voorkomen niet bekend (Creemers & van Delft, 2009).

Het braakliggende deel van het plangebied trok de nodige insecten aan, waaronder Icarusblauwtje *Polyommatus icarus*, Bruin blauwtje *Aricia agestis* (Figuur 9), Kleine vuurvlieder *Lycaena phlaeas*, Klein koolwitje *Pieris rapae* (allen dagvlinders), Steenrode heidelibel *Sympetrum vulgatum*, Blauwe glazenmaker *Aeshna cyanea* (beide libellen), Bruine sprinkhaan *Chorthippus brunneus* en Ratelaar *Chorthippus biguttulus* (beide veldsprinkhanen). Het laat zien hoe waardevol braakliggende terreinen zijn voor insecten. Hoewel de aangetroffen soorten allen algemeen voorkomen in Nederland, was het

de meest soortenrijke plek van het park. Elders in het park werden nog wel Bont zandoogje *Pararge aegeria*, Houtpantserjuffer *Chalcolestes viridis* (Figuur 10) en Paardenbijter *Aeshna mixta* waargenomen. Dit zijn typerende nazomerssoorten voor parken en plantsoenen. Beschermde soorten insecten kunnen op basis van het biotoop en verspreidingsgebied worden uitgesloten. De strikt beschermde soorten van andere soortgroepen kunnen redelijkerwijs worden uitgesloten op basis van hun verspreiding en/of het biotoop binnen plangebied dat ongeschikt is.

Conclusie en aanbevelingen

Op de plekken van twee voormalige wijkgebouwen zijn plannen voor de bouw van een woonzorgcomplex. Het plangebied omvat het park aan de Bloemenstraat en Oranjestraat in de gemeente Ridderkerk, provincie Zuid-Holland (Figuur 1). Het bestemmingsplan moet worden gewijzigd om de bouw mogelijk te maken (Figuur 2). Er is een flora en fauna quickscan uitgevoerd om de aanwezigheid van beschermde soorten uit de Wet natuurbescherming in beeld te brengen. Bij de quickscan is het gehele plangebied onderzocht, maar buiten de bouw van het woonzorgcomplex wordt het park niet veranderd.

Effecten op beschermde natuurgebieden kunnen redelijkerwijs worden uitgesloten, vanwege de grote afstand tot de Natura 2000-gebieden en het NatuurNetwerk Nederland. De bomen op het terrein staan binnen de bebouwde kom waardoor ze buiten de regelgeving omtrent beschermde houtopstanden vallen. De flora en fauna quickscan vormt een verkennend onderzoek op basis van een bureaustudie en veldbezoek. Het richt zich op strikt beschermde flora en fauna van Art. 3.1-3.10 uit de Wet natuurbescherming. Hieronder volgen de resultaten per soortgroep:

Vogels

In het plangebied zijn geen gebouwen aanwezig. De twee wijkgebouwen, die voorheen in het zuidelijke deel van het park stonden, zijn in 2016 gesloopt. Vooraf zijn die gecontroleerd op beschermde soorten (Elzerman, 2016). Hierdoor kunnen jaarrond beschermde vogels die in of op gebouwen broeden in de huidige situatie worden uitgesloten. Een aantal roofvogels en uilen, die jaarrond beschermd zijn, broedt in bomen. Bij het veldbezoek zijn geen nesten van deze soorten aangetroffen. Het plangebied wordt ook niet geschikt geacht, omdat het te weinig dekking biedt en te veel verstoring optreedt door het dagelijkse recreatieve gebruik.

De struiken en bomen bieden wel nestgelegenheid voor diverse andere vogelsoorten. Het gaat hierbij om algemeen voorkomende stadsvogels. Bij de werkzaamheden moet dan ook rekening gehouden worden met broedvogels. De nesten van alle inheemse vogelsoorten in Nederland zijn gedurende de broedtijd beschermd. Ze mogen niet opzettelijk aangetast, verplaatst of verstoord worden. De broedtijd is geen wettelijk vastgestelde periode, maar wordt bepaald door de broedactiviteit van de vogel.

Zoogdieren

Van de strikt beschermde soorten (van de Europese Habitatrichtlijn) moest op voorhand voornamelijk rekening worden gehouden met vleermuizen. Uit de Natuurwaardenkaart van de BAR-gemeenten bleken enkele soorten in de omgeving van het plangebied waargenomen te zijn (Elzerman, 2015). Alle soorten vleermuizen in Nederland staan vermeld Europese Habitatrichtlijn en zijn daarmee strikt beschermd door de Wet natuurbescherming. Niet alleen de dieren zelf, maar ook verblijfplaatsen, vaste vliegroutes en essentiële foerageergebieden vallen onder de wetgeving. Vleermuizen kunnen verblijven in bomen of gebouwen. Gebouwen ontbreken in de huidige situatie. De bomen, die getroffen worden door de nieuwbouw, werden ongeschikt geacht voor een verblijfplaats. Geschikte holtes ontbreken en/of de takkenstructuur blokkeert vrije aanvliegmogelijkheden voor vleermuizen. De bomen in het noordelijke deel van het park zijn niet stuk voor stuk onderzocht, omdat deze behouden blijven. Het is niet uitgesloten dat de grote bomen langs het westelijke wandelpad potentiële verblijfplaatsen bevatten. Deze bomenlaan langs het wandelpad kan ook gebruikt worden als vaste vliegroute, maar vooral als foerageergebied. Onder de dekking van de boomkronen en het naastgelegen water zullen waarschijnlijk insecten concentreren. Hier is ook geen straatverlichting, waardoor het een aantrekkelijk jachtgebied is. De bouw van het woonzorgcomplex onttrekt een klein deel van het park als foerageergebied, maar in zijn voldoende groenstructuren aanwezig die als alternatief kunnen dienen. Bovendien was voorheen op de plek van de geplande nieuwbouw ook bebouwing aanwezig. Een vaste vliegroute wordt niet doorkruist. Als bij het gebouw vleermuisvriendelijke verlichting wordt toegepast dan wordt het negatieve effect nog verder beperkt. Buiten vleermuizen kunnen zoogdieren van de 'nationaal beschermde soorten' (Art. 3.10 uit Wnb) in het park leven. Het gaat om zoogdieren waarvoor in Zuid-Holland een vrijstelling van een ontheffing geldt, zoals Egel en algemene muizensoorten. Voor deze soorten geldt de Zorgplicht.

Vaatplanten

Het park is grotendeels ingericht met gecultiveerde planten. Alleen op het braakliggende terrein, waar de nieuwbouw gepland is, hebben zich wilde soorten gevestigd (Figuur 3). Dit zijn allen kenmerkende soorten van voedselrijke gronden, verstoorde grond en algemeen voorkomende 'onkruiden'. Beschermde planten zijn niet aangetroffen en kunnen redelijkerwijs worden uitgesloten.

Overige soorten

In het plangebied zelf is geen water aanwezig, maar het grenst aan een watergang. Het is niet uitgesloten dat vanuit dit water een amfibie van de 'nationaal beschermde soorten' het terrein op kan komen. Hiervoor geldt de Zorgplicht.

Het braakliggende perceel trok een diversiteit aan vlinders, libellen en sprinkhanen. Deze diversiteit was groter dan in de rest van het plangebied. Het laat de (tijdelijke) natuurwaarde zien van braakliggende gronden. Hier zaten geen beschermde soorten tussen. Strikt beschermde insecten kunnen ook worden uitgesloten op basis van hun habitateisen en/of beperkte verspreiding in Nederland. Hetzelfde geldt voor de beschermde vissen, weekdieren en geleedpotigen waar een ontheffing voor nodig is.

Conclusie

Voor de bouw van een woonzorgcomplex in het park aan de Bloemenstraat en Anjerstraat in Ridderkerk zijn geen bezwaren vanuit de Wet natuurbescherming. Met het oog op het gebiedsgebruik door vleermuizen wordt wel aanbevolen om het nieuwe gebouw te voorzien van vleermuisvriendelijke verlichting of op een andere wijze uitstraling van nachtelijke verlichting naar de omgeving te beperken. In de huidige situatie is het park 's nachts geheel donker te midden van een verlichte woonwijk. Hierdoor vormt het een aantrekkelijk foerageergebied voor vleermuizen. Dit kan het in de nieuwe situatie ook nog zijn, maar dan heeft het meerwaarde om de verlichting van het gebouw naar het park zoveel mogelijk te beperken.

Aanbevelingen

De volgende aanbevelingen worden gedaan in het kader van invulling van de Zorgplicht (Art. 1.11 Wnb):

- *Algemene broedvogels*
De beplanting dient bij voorkeur buiten het broedseizoen verwijderd te worden. Het broedseizoen strekt zich globaal uit van half maart tot half juli, maar is geen wettelijk vastgestelde periode. Het nestgebruik is bepalend voor de bescherming. Een soort als de Houtduif kan nog tot in september broeden. Controleer daarom altijd voor aanvang van de werkzaamheden op nesten en broedende vogels.
- *Algemene Zorgplicht (Art. 1.11 uit Wnb)*
Bij het verwijderen van de beplanting en bouwrijp maken van het terrein moet rekening gehouden worden met de aanwezigheid van kleine zoogdieren en amfibieën. Geef de aanwezige dieren de mogelijkheid om te vluchten of verplaats de dieren zorgvuldig naar een geschikte plaats elders in de omgeving. Bij voorkeur worden struiken in de herfst verwijderd om te voorkomen dat deze zoogdieren hieronder een winterrustplaats creëren. Verstoring tijdens de winter kost veel energieverlies voor deze dieren.
- *Kapvergunning*
Voor het kappen van de bomen is mogelijk een kapvergunning nodig. Informeer bij de gemeente Ridderkerk naar de regelgeving omtrent de bomenkap.
- *Natuurinclusief renoveren of bouwen*
De ruimtelijke ontwikkeling biedt niet mogelijkheden om meerwaarde te creëren voor de biodiversiteit (Vink, Vollaard & de Zwarte, 2017). Door in de ontwerpfase al te kijken naar mogelijkheden voor het creëren van nest- en verblijfplaatsen kan de nieuwbouw kansen bieden om het terrein ook voor dieren aantrekkelijk te maken. Gedacht kan worden aan het integreren van verblijfsruimte voor vleermuizen in de buitengevels. Dergelijke maatregelen zijn geen wettelijke verplichting, maar dragen bij aan een vergroting van de biodiversiteit. De aanwezigheid van planten en dieren in de woonomgeving vergroten het woongenot.

Literatuur

- Baerdemaeker, A. de. 2004. Het stedelijk gebied van Rotterdam als leefgebied van de Sperwer *Accipiter nisus*. *De Takkeling*, 12(3): 223-236.
- Broekhuizen, S., Spoelstra, K., Thissen, J.B.M., Canters, K.J. & J.C. Buijs (red). 2016. *Atlas van de Nederlandse zoogdieren – Natuur van Nederland 12*. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.
- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (red). 2009. *De amfibieën en reptielen van Nederland – Nederlandse Fauna 9*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Elzerman, S.D. 2015. *Natuurwaardenkaart Albrandswaard en Barendrecht*. Rapportnr. 2015-01. Elzerman Ecologisch Advies, Maasdam.
- Elzerman, S.D. 2016. *Onderzoek naar beschermde flora en fauna bij verschillende gebouwen in Ridderkerk*. Rapportnr. 2014-05. Elzerman Ecologisch Advies, Maasdam.
- FLORON. 2018. *NDFV Verspreidingsatlas planten*. Verkregen via <https://www.verspreidingsatlas.nl/planten>, geraadpleegd op 1 oktober 2018. Nationale Databank Flora en Fauna, Nijmegen.
- Limpens, H., Helmer, W. van Winden, A. & K. Mostert. 1989. Vleermuizen (Chiroptera) en Lintvormige Landschapselementen. *Lutra*. 32(1): pp. 1-17.
- Limpens, H., Mostert, K. & W. Bongers (red). 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen*. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbehoud en Visserij. 2009. *Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen*. 26 augustus 2009. Brief Dienst Regelingen, Den Haag.
- Provinciale Staten van Zuid-Holland. 2016. *Besluit van Provinciale Staten van Zuid-Holland van 9 November 2016, tot vaststelling van de Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland, met nummer 6949*. Provinciaal Blad Nr. 6788, 20 december 2016. Provincie Zuid-Holland, Den Haag.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland. 2002. *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000 – Nederlandse Fauna 5*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Vink, J., Vollaard, J. & N. de Zwarte. 2017. *Stadsnatuur maken/Making Urban Nature*. Nai010 uitgevers, Rotterdam.

Flora en fauna quickscan Anjerstraat te Ridderkerk

Status uitgave Definitief
Rapport nr. 2018-N32
Auteur Sander D. Elzerman, MSc
Datum uitgave 14 november 2018

Foto's Sander D. Elzerman
Kaartmateriaal OpenStreetMap-auteurs 2018 (CC BY-SA)

Projectnr. 2018057
Opdrachtgever Wissing B.V.
Contactpersoon Mevr. Daniëlle Best

© Elzerman Ecologisch Advies
Leeuwerik 20
3299 BZ Maasdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende. Elzerman Ecologisch Advies kan door de opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.